ir pirminis reljefas. Nustačius, jog į R pusę nuo tirto ploto išlikęs vertingas archeologinis sluoksnis, buvo padaryta papildoma perkasa planuojamo Europos Sąjungos stendo vietoje. Tirtas 4x3 m dydžio plotas. Sluoksniai šioje vietoje identiški tirtiems būsimos automobilių stovėjimo aikštelės vietoje. Po viršutiniu velėnos ir arimo 20–30 cm storio sluoksniu aptiktas 10–20 cm storio supustyto smėlio sluoksnis. Po juo fiksuotas tamsaus grunto sluoksnis, kuriame aptikta geležies lydimo atliekų – šlako, taip pat keramikos lygiu paviršiumi bei grublėtosios keramikos. Po juo aptiktas maždaug 10 cm storio rusvo smėlio sluoksnis, kurio paviršiuje aptiktos kelios titnaginės skeltės. Po juo fiksuotas įžeminio šviesesnio smėlio sluoksnis be radinių. Perkasa įgilinta iki 1,2 m gylio.

Iš viso detaliųjų tyrimų metu ištirtas 217 m^2 plotas. Apibendrinant tyrimus Pyplių piliakalnyje ir senovės gyvenvietės teritorijoje, galima papildyti šios teritorijos istoriją naujais duomenimis, pirmiausia apie tai, kad papėdės gyvenvietės teritorijoje yra buvusi paleolitinė stovyklavietė, kurios nesuardytas sluoksnis dar tęsiasi į V už saugomos teritorijos ribos. Vėliau šioje vietoje buvusi žemdirbystės vieta, akmens amžiaus sluoksnis apardytas ariant primityviomis priemonėmis. Deja, šiame sluoksnyje neaptikta keramikos, leidžiančios tiksliau jį datuoti, išskyrus perkasos 6 vietą, kurioje greta geležies šlako aptikta ir viena grublėtosios keramikos šukė.

Iš geležies lydimo vietos ir duobės su grublėtąja keramika buvo paimti du grunto mėginiai, kuriuos analizavo doktorantas K. Minkevičius. Mėginiuose rasti kultūriniai augalai atitinka laikotarpį, kuriuo preliminariai pagal archeologinius radinius datuojamas tirtas objektas (I tūkst. II ketvirtis). Apleidus piliakalnį I tūkst. I pusėje, senieji dirbami laukai taip pat nebenaudoti ir užpustyti smėliu.

Pypliai Hillfort

Pypliai Hillfort and the adjacent settlement (Kaunas District, Central Lithuania) were created on a promontory of an upper terrace on the left bank of the Nemunas. In October 2017, an investigation was conducted during the execution of a project to put the hillfort in order and adapt it for the public. In creating footpaths and stepped paths, 18 test pits (a total of 21.75 m^2) were excavated at the sites of the future paths and infrastructure. A valuable settlement-related cultural layer was discovered in test pits 1–2 and 17–8 (Figs. 1, 2), all of which were located in the N part of the adjacent settlement. Dark soil layers with isolated finds were recorded in the test pits under alluvial and aeolian sand layers. 217 m^2 were excavated and it was established that a Palaeolithic camp site, an extant layer from which still survived in the NW part of the trench and continued W beyond the boundaries of the protected territory, had existed in the settlement's territory (Figs. 4, 5).

Farming later occurred at this site (Fig. 3) when the Stone Age layer was disturbed by primitive farming implements. Unfortunately, no pottery allowing this layer to be dated more accurately was discovered. After the hillfort was abandoned in the first half of the 1st millennium, these ancient cultivated fields were also left unused and were covered by aeolian sand.

Stanislav Rutkovski,
Justina Stankevičiūtė

Karveliškių senovės gyvenvietė

2017 m. KVP atliko archeologinius tyrimus Karveliškių senovės gyvenvietės teritorijoje (Vilniaus r., Riešės sen.), Karveliškių kaimo sklypuose 7 ir 8. Jie organizuoti dėl šioje vietoje

vykusių elektros tinklo rekonstrukcijos darbų – elektros oro linijos buvo demontuotos, o nauji tinklai nutiesti po žeme. Anksčiau netyrinėtoje gyvenvietėje detaliųjų tyrimų metu ištirtos keturios 1 m pločio perkasos bei vienas 2x2 m dydžio šurfas (1 pav.). Bendras tyrimų plotas siekė 135,65 m^2. Tik 64,5 m^2 dydžio plotas pateko į saugomą neįtvirtintos gyvenvietės teritoriją (beveik visa perkasa 1, dalis perkasų 2 ir 3). Likęs plotas tirtas už saugomos teritorijos ribų.

Perkasa 1 matuota saugomos teritorijos V dalyje. Ji buvo 46,5 m ilgio, lygiagreti su įvažiavimu į sodybą. Perkasos P ir centrinėje dalyse po 20–40 cm storio armens sluoksniu slūgsojo iki 25 cm storio juodo grunto su pavieniais angliukais sluoksnis. Perkasos centrinėje dalyje ir kai kur kitur jis buvo visiškai sunaikintas. Žemiau pasiektas įžemis – geltonas smėlis. Š dalyje fiksuota sudėtingesnė stratigrafija: čia išskirti 3 sluoksniai – rudas smėlingas gruntas, juodos sodrios spalvos gruntas ir baltos spalvos smėlis. Visuose aptikta buitinės keramikos šukių, tarp kurių vyravo brūkšniuotu paviršiumi. Ji sudarė didžiausią radinių dalį ir datuojama I–II a. Rudo smėlingo grunto sluoksnis, kuriame rastas keraminis verpstukas (2:1 pav.), datuojamas III–VIII a. Juodos spalvos grunte aptiktą grūdą datavus AMS metodu, gauta II a. pr. Kr. vidurio data, tačiau čia daugiausia aptikta I–II a. po Kr. datuojamos keramikos. Apatiniame balto smėlio sluoksnyje titnaginių radinių buvo daugiau nei keramikos. Šioje perkasoje vėlyvesnės grublėtos keramikos aptiktas vos vienas fragmentas. Titnaginių dirbinių, datuojamų nuo vėlyvojo paleolito iki bronzos amžiaus, pasitaikė visuose sluoksniuose: aptiktos 2 retušuotos nuoskalos, retušuota skeltė ir 2 rėžtukai (3:1–3 pav.).

Perkasa 2 tirta saugomos teritorijos R dalyje, o jos Š ir P dalys pateko jau už jos ribų. Perkasa lygiagreti su įvažiavimu į sodybą (skly-pas 8), 55,5 m ilgio ir 1 m pločio. Visoje perkasoje fiksuota panaši situacija. Po velėna tirtas iki 20 cm piltinio maišyto pilko grunto sluoksnis, kuriame kartu su pavienėmis XX a. šiukšlėmis aptikta smulkių XVI a. būdingų koklių ir

1 pav. Situacijos planas: 1 – tyrimų vietos; 2 – saugoma teritorija. J. Stankevičiūtės brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – investigation sites; 2 – protected territory.

2 pav. Keramikos radiniai: 1 – verpstukas; 2–4 – indų pakraštėliai brūkšniuotu paviršiumi iš perkasos 2, duobės 11; 5 – indų sienelės grublėtu paviršiumi iš perkasos 3 juodo grunto sluoksnio. L. Kajotos nuotr.

Fig. 2. Ceramic finds: 1 – a spindle whorl; 2–4 – vessel rims with brushed surfaces from pit 11 in trench 2; 5 – vessel walls with rough surfaces from the layer of black soil in trench 3.

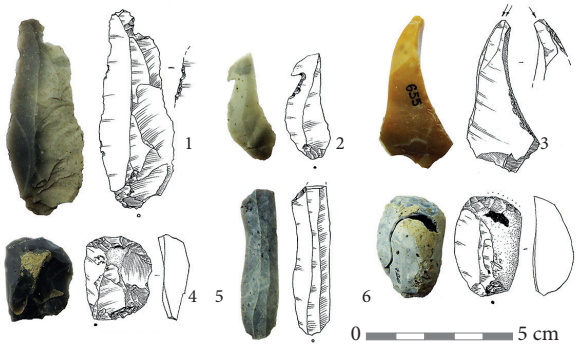

3 pav. Titnaginiai radiniai: 1 – retušuota skeltė; 2 – retušuota nuoskala; 3 – rėžtukas; 4 – gremžtukas; 5 – retušuota skeltė; 6 – gremžtukas (1–3 – iš perkasos 1; 4 – iš perkasos 2; 5–6 – iš perkasos 3). J. Stankevičiūtės nuotr., G. Gudaitienės pieš.

Fig. 3. Flint finds: 1 – a retouched blade; 2 – a retouched flake; 3 – a burin; 4 – a scraper; 5 – a retouched blade; 6 – a scraper (1–3 – from trench 1; 4 – from trench 2; 5–6 – from trench 3).

buitinės keramikos fragmentų bei su senovės gyvenviete siejamų keramikos šukių ir titnaginių radinių. Spėjama, jog XVI a. radiniai kartu su gruntu, iš kurio suformuotas įvažiavimas į sodybą, atvežti iš Vilniaus senamiesčio ar kokios nors dvarvietės. Žemiau tirtas sodrios juodos spalvos senovės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis su brūkšniuotosios ir grublėtosios keramikos bei titnago radiniais (3:4 pav.). Sluoksnis buvo iki 30 cm storio, kiek prasčiau išlikęs Š dalyje, o P dalyje vietomis visiškai sunaikintas. Įžemyje fiksuotos ir ištirtos 32 duobės, iš kurių atskirai paminėti reiktų 3. Duobėje 9 rasta daug šukių, kurios klijavosi tarpusavyje. Jas perdavus restauratoriams nustatyta, jog duobėje buvo du puodai – vienas grublėtu paviršiumi, o kitas brūkšniuotu. Duobėje 11 kartu su dideliu kiekiu brūkšniuotos (2:2–4 pav.) ir grublėtos keramikos aptiktas nedidelis neidentifikuojamo kaulo fragmentas, kuris datuotas AMS metodu – III a. I puse. Duobė 15 išsiskyrė užpildu – ji užpilta moliu, kurio dalis turėjusi sąlyčio su ugnimi ir angliukais. Jie datuoti VII a. pabaiga (AMS metodu).

Perkasa 3 buvo į P nuo perkasos 1, už saugomos teritorijos ribų. Ji buvo 23 m ilgio. Paviršinis pilko grunto ir armens sluoksnis buvo labai nevienodo storio. Storiausias jis buvo esamų ir buvusių daržų vietose, kur siekė 40 cm. Žemiau tirtas juodos spalvos grunto sluoksnis, kuris buvo storiausias tose vietose, kur viršutinis sluoksnis buvo ploniausias. Taigi, sluoksnis geriausiai išliko tose vietose, kur žemė buvo mažiau ariama. Šis sluoksnis visiškai nefiksuotas tik perkasos PR dalyje, kur po armens sluoksniu pasiektas įžemis – geltonas smėlis. Juodo grunto sluoksnyje aptikta keramikos brūkšniuotu, grublėtu (2:5 pav.) ir lygiu paviršiumi. Taip pat aptikti 2 gremžtukai ir retušuota skeltė (3:5–6 pav.), kurie datuojami nuo vėlyvojo paleolito iki bronzos amžiaus.

Perkasa 4 matuota į Š nuo perkasos 2, ji buvo 6,4 m ilgio. Vertingas kultūrinis sluoksnis šioje vietoje neišlikęs, tačiau tirta dalis didelės duobės, kurioje rasta keramikos brūkšniuotu ir grublėtu paviršiumi, titnago skaldymo atliekų. Šurfe 1 archeologinių vertybių nerasta.

Tyrimų metu surinkta nemažai radinių. Inventorintos 382 keraminių indų šukės, molinis verpstukas, 347 vienetai titnago skaldymo atliekų, 14 titnaginių dirbinių ir jų fragmentų. Taip pat rastos 159 keramikos šukės ir 14 titnago nuoskalų, kurios dėl mažo dydžio ir neinformatyvumo neinventorintos. Keramika dažniausiai brūkšniuotu paviršiumi, datuojama I–II a. Grublėtosios keramikos daugiau rasta perkasose 2–4. Ji datuota III–V a. Taip pat rasta šukių lygiu paviršiumi ir viena gludintu. Titnaginiai dirbiniai datuoti vėlyvuoju paleolitu – bronzos amžiumi. Tyrimų metu nustatyta, jog kultūrinis sluoksnis yra išlikęs ir už saugomos teritorijos ribų, tad rekomenduojama praplėsti jas P, PR ir Š kryptimis.

Karveliškės Ancient Settlement

In 2017, the KVP excavated a total of 135.65 m^2 in the protected territory of Karveliškės Ancient Settlement and beyond its boundaries (Fig. 1). An unbroken black cultural layer was discovered under the ploughed layer. A more complex stratigraphy, in which three layers were distinguished: brown sandy soil, black soil, and white sand, was recorded in the N part of trench 1. Sherds of household pottery, among which brushed pottery predominated, were encountered in all of the layers (Fig. 2:2–5). An earthenware spindle whorl dating to the 3rd–8th centuries was found in the brown sandy soil (Fig. 2:1). Flint finds (Fig. 3) outnumbered potsherds in the bottom layer of white sand.

1 pav. Situacijos planas: 1 – perkasos; 2 – šurfai; 3 – iškasos; 4 – elektros kabelio vieta. P. Vutkino brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – trenches; 2 – test pits; 3 – other digging; 4 – power cable site.

Stanislav Rutkovski,
Ingrida Čičiurkaitė

Lentainių piliakalnis su papėdės gyvenviete

2017 m. Radikių kaime (Kauno r., Domeikavos sen.) vykdyti elektros linijos rekonstrukcijos darbai, kurių metu atlikti archeologiniai tyrimai. Lentainių piliakalnio su gyvenviete (UK 23728) ir I Pasaulinio karo gynybinių įtvirtinimų linijos prie Kauno tvirtovės Domeikavoje slėptuvių komplekso (UK 35316) teritorijose bei už jų ribų vykdyti žvalgomieji ir detalieji tyrimai bei žvalgymai. Jų metu šurfais ir perkasomis ištirtas 91,5 m^2 dydžio plotas, žvalgytas 100 m^2 plotas (1 pav.).

Atsižvelgiant į ankstesnių archeologinių tyrimų duomenis, galima daryti išvadą, kad saugomoje Lentainių piliakalnio su papėdės gyvenviete teritorijoje, jos Š dalyje yra išlikęs